

PHILIP ROTH

Animal pe moarte

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză
și note de Irina Petraș

POLIROM
2012

Scuză-mă, dar trebuie să răspund la telefon. Trebuie. Scuze...

Iartă-mă c-am lipsit atât. Nici măcar nu era telefonul pe care-l așteptam. Iartă-mă că te-am lăsat să aștepti. Era fiul meu. M-a sunat să-mi spună cât de ofensat se simte încă după tot ce i-am spus la ultima noastră întâlnire și a vrut să fie sigur că am primit scrisoarea furioasă pe care mi-a scris-o.

Uite, niciodată nu m-am gândit că ne va fi ușor și, din câte știu, ar fi putut să înceapă să mă urască și fără încurajări. Știam că era o evadare dificilă și știam și că puteam să mă trec doar pe mine dincolo de zid. Dacă l-aș fi luat și pe el, chiar dacă ar fi fost cu puțință, n-ar fi avut nici un rost, fiindcă el avea doar opt ani și n-aș fi putut trăi cum doream eu să trăiesc. A trebuit să-l trădez, iar pentru asta nu sunt iertat și nici nu voi fi vreodată.

Anul trecut a devenit adulterin – la patruzeci și doi de ani. Chiar de-atunci a început să se înființeze neanunțat la

ușa mea. La unsprezece, la douăsprezece noaptea, la unu și chiar la două noaptea, iacătă-l la interfon : „Eu sunt. Lasă-mă să intru. Deschide-mi!“ Se ceartă cu nevastă-sa, năvălește afară din casă, ia mașina și, în ciuda voinței sale, e purtat încoace. După ce a crescut, abia ne mai vedeam din an în Paște și treceau luni întregi până ce vorbeam la telefon. Îți imaginezi surpriza mea la prima lui vizită în toiul nopții. „Ce cauți aici?“ l-am întrebat. Are necazuri. Trece printr-o criză. Suferă. De ce? Are o iubită. O tânără de douăzeci și șase de ani, care lucrează pentru el de puțină vreme. Fiul meu are o mică firmă care se ocupă cu restaurarea operelor de artă. Asta era ocupația mamei lui înainte de a se pensiona : conservatoare de artă. A pornit-o pe urmele ei după ce și-a luat doctoratul în filologie la Universitatea din New York, și-a unit forțele cu ea, iar acum afacerea e chiar rentabilă, cu optsprezece angajați care lucrează pentru el într-o mansardă din SoHo. O grămadă de

galerii, de colecționari particulari, de case de licitație, consultant la Sotheby's și așa mai departe. Kenny e un bărbat înalt, chipeș, îmbrăcat impecabil, vorbește autoritar, scrie inteligent, conversează ușor în franceză și germană, iar în lumea artei face în mod clar impresie. Dar nu și cu mine. Defectele mele sunt rădăcina suferințelor lui. Pune-l oriunde aproape de mine și rana dinăuntru începe să-i sângereze. La slujbă e activ, sănătos, solid, face față în toate împrejurările, dar e destul să-i vorbesc și paraliziez tot ce e puternic în el. Și nu trebuie decât să tac când *el* vorbește ca să subminez tot ce-l face eficient. Sunt tatăl pe care nu-l poate înfrânge, tatăl în a cărui prezență puterile lui sunt copleșite. De ce? Poate pentru că n-am fost prezent. Am fost absent și terifiant. Am fost absent și prea plin de înțeles. L-am dezamăgit. Asta e suficient pentru a scoate din discuție o relație calmă. În povestea noastră nu e nimic care să împiedice

instinctul filial să depună fiecare obstacol la picioarele tatălui.

Pentru Kenny sunt Karamazov-tatăl, forța monstruoasă de la temelie care face ca el, un sfânt al iubirii, un bărbat care trebuie să se poarte bine tot timpul, se simte oprimat și paricid, de parcă ar fi toți frații Karamazov într-unul singur. Părinții joacă un rol legendar în mintea copiilor lor și am știut încă din anii '70, când am primit prin poștă copia unei lucrări pe care Kenny o scrisese ca student în anul al doilea la Princeton, o lucrare de nota zece despre *Frații Karamazov*, că legenda hărăzită mie era una dostoievskiană. Nu era greu să susțină importanța cărții ca o fantezie exacerbată a propriei sale condiții. Kenny a fost unul dintre acei copii înfierbântați pentru care orice citea avea o semnificație personală, ce anula orice altceva dacă ținea de literatură. Fiind pe atunci preocupat integral de înstrăinarea noastră, ținta lucrării sale era, inevitabil, tatăl. Un senzual depravat. Un bătrân singuratic plin de

pofte. Un bătrân cu iubitele sale tinere. Un mare bufon care-și instalează în casă un harem de femei pierdute. Nu tatăl care, poate-ți amintești, își abandonează primul copil, își ignoră toți copiii, „căci un copil“, scrie Dostoievski, „i-ar fi stat în calea desfrâurilor“. N-ai citit *Frații Karamazov*? Dar trebuie să-i citești, fie și numai pentru amuzantul portret al nerușinatului tată risipitor și păcătos.

Pe când era adolescent, de câte ori venea înnebunit la mine, Kenny o făcea din același motiv. Ca și acum: ceva îi amenințase imaginea lui despre sine ca persoană meticulos de corectă. Într-un fel sau altul, l-aș fi încurajat să-și moduleze această imagine, s-o tempereze nițel, dar dacă-i sugeram așa ceva, l-aș fi înfuriat, s-ar fi răsucit pe călcâie și ar fi fugit înapoi la mama sa. Îmi amintesc că l-am întrebat odată, pe când avea treisprezece ani, în primul lui an de liceu, când începuse să arate și să sune a ceva mai mult decât un copil, dacă i-ar plăcea să stea cu mine peste

vară într-o casă pe care o închiriasem în Catskills, nu departe de reședința părinților mei. Era într-o după-amiază de mai și fuseserăm la un meci al celor de la Mets. Încă una din dureroasele noastre duminici împreună. A fost atât de mâhnit de invitație, că a trebuit să fugă să vomite la toaleta bărbaților de la stadionul Shea. Odinioară, în Lumea Veche, tații obișnuiau să-și inițieze fiul în sex ducându-l la bordel și părea că eu tocmai așa ceva i-aș fi propus. A vomitat fiindcă dacă ar fi venit să stea cu mine, una dintre amantele mele ar fi putut să fie pe-acolo. Poate două. Poate mai multe. Fiindcă în mintea lui casa mea era un *borde*. Totuși vomitatul lui arăta nu numai repulsie față de mine, ci chiar mai mult: repulsie față de propria lui repulsie. De ce? Din cauza a ceea ce-și dorea cu disperare, fiindcă până și cu un tată pe care e furios și de care e dezamăgit, momentul petrecut împreună e atât de impresionant, iar dorul de el atât de mare. Era încă un băiat ajuns într-un impas.